

Wild kapitalisme in Thailand

Gaston Vandewalle

Prof. emeritus economie RUG

Thailand, voor velen een exotische vakantiebestemming, in realiteit een ongekende

economische groeipool met grote sociale onrechtvaardigheden.

Gaston Vandewalle schetst een beeld van een land in volle verandering en probeert een

Belgische houding t.a.v. Thailand uit te werken.

Snelle economische groei, grote sociale ongelijkheid

Voor economen die enkel naar de groei-voet van het bruto binnenlands produkt (BBP) kijken is Thailands recente geschiedenis een succes-story. Van 1980 tot 1984 steeg het BBP gemiddeld met 5,9 % per jaar. Van 1985 tot 1991 namen de buitenlandse directe investeringen sterk toe en bedroeg de stijging van het BBP gemiddeld 8,7 % per jaar [1]. Daarna trad onder invloed van de recessie in de industrieel ontwikkelde wereld een vertraging in. Niettemin steeg het BBP in 1992 nog met 7,2 %, en voor 1993 schat men de toename op ongeveer 7 % [2].

Niet alleen Japanse, Amerikaanse en Europese multinationale ondernemingen hebben in Thailand filialen opgericht om met lage lonen arbeidsintensieve produkten goedkoop te vervaardigen, ook maatschappijen uit de zogenaamde nieuwe industrielanden van Oost-Azië zoals Korea, Taiwan, Hong Kong en Singapore richten bedrijven op om te profiteren van de lagere lonen. Dat ondanks de sterke uitbreiding van de industriële activiteiten de lonen er zo laag zijn gebleven (een ongeschoolde arbeider verdient in Bangkok ongeveer 100 à 150 Baht, dat is ongeveer 140 à 210 fr. per dag) is toe te schrijven aan de snelle bevolkingsgroei. Van 1980 tot 1985 nam de bevolking gemiddeld toe met 2 % per

jaar. Van 1985 tot 1990 bedroeg de bevolkingsgroei nog 1,5 % [3]. Door de verspreiding van voorbehoedsmiddelen onder de stedelijke bevolking vertraagt het groeitempo, maar het zal meer dan 15 jaar duren alvorens het aanbod aan jonge arbeidskrachten door dit vertragingproces wordt afgeremd. In 1992 was 31,4 % van de bevolking jonger dan 15 jaar, 64,5 % was ouder dan 15 en jonger dan 65 jaar, slechts 4,1 % was 65 jaar of ouder [4].

Daarenboven hebben de lage prijzen van de meeste landbouw-, bosbouw- en visvangstprodukten tot gevolg dat de levensstandaard op het platteland erg laag is. Vele jongeren wijken uit naar de steden om werk te zoeken. De hoofdstad Bangkok telt ongeveer 6 miljoen inwoners, waarvan velen als ongeschoolde arbeiders moeilijk werk vinden. Dit oefent een neerwaartse druk uit op het loonpeil.

Een groot deel van de stedelijke bevolking leeft van de handel. Langs de straten staan honderden kraampjes opgesteld, waar men bereide spijzen, vlees, groenten, vruchten en allerlei huishoudelijke artikelen kan kopen. Een deel van deze handelaars bereiken een zekere welvaart en kunnen het zich veroorloven een auto te kopen. Het gebrek aan geschoolde arbeidskrachten heeft bovendien tot gevolg dat geschoolde arbeiders en bedienden veel beter betaald worden dan on-

geschoolde. Hierdoor heeft zich in de steden en vooral in Bangkok een welvarende middenstand gevormd. Dit komt niet alleen tot uiting in het grote aantal auto's maar ook in de toenemende belangstelling voor beursoperaties. Er werden een aantal collectieve beleggingsfondsen opgericht, waarvan het kapitaal is belegd in aandelen van Thaise vennootschappen. De deelbewijzen van deze fondsen bevinden zich voor een groot stuk in de portefeuilles van leden van de nieuwe middenstand [5].

Uit deze nieuwe middenstand zijn enkele 'tycoons' op de voorgrond getreden. Door de uitvoer van arbeidsintensieve produkten naar het buitenland en (of) grondspeculaties (sommige jaren verdubbelden de grondprijzen in Bangkok) hebben ze een groot fortuin opgebouwd. Ze richtten vennootschappen op (banken, immobielienmaatschappijen, exportbedrijven) die ruime winsten opleveren.

Bedelarij en prostitutie

Van sociale kosten hebben de Thaise ondernemers weinig last. Werkloosheidsvergoedingen bestaan niet en alleen bedrijven met meer dan twintig arbeiders moeten een kleine bijdrage betalen voor de ziekteverzekering van hun personeel [6]. De armoedige levensvoorwaarden van een groot deel van de plattelandsbevolking en van de ongeschoolde arbeiders werkt de bedelarij en de prostitutie in de hand. In Bangkok werden omwille van het drukke verkeer vele voetgangersbruggen over de grote lanen gebouwd. Op deze bruggen vindt men bijna altijd bedelaars. Meestal zijn het vrouwen met kleine kinderen, invaliden of ouderlingen. Bangkok wordt ook beschouwd als een draaischijf van de vrouwenhandel. Agenten van de vrouwenhandelaars kopen of huren niet alleen jonge vrouwen van hun doodarme ouders in de noordelijke provincies van Thailand, maar ook in Laos en Birma. Deze meisjes moeten dan werken in een ontuchtthuis tot de som die aan hun ouders werd voorgeschoten is terugbetaald [7]. Een journalist van het dagblad *The Nation* ondervroeg zo'n jong meisje dat door haar moeder was verkocht. De klant betaalde 330 Bt (ongeveer 500 fr.) voor een sessie en 660 Bt (bijna 1000 fr.) voor een

nacht. Daarvan kreeg het meisje slechts respectievelijk 50 Bt en 100 Bt [8]. Een tiental jaar geleden heeft de regering een wet goedgekeurd die seksuele relaties met jongens of meisjes onder vijftien jaar strafbaar stelt. Bovendien wordt opgetreden tegen vrouwen die mannen aanklampen op straat. Als zij worden betrapt, worden ze opgesloten en slechts vrijgelaten na betaling van een fikse boete. Aangezien vele Oosterlingen ervan dromen eens met een blanke vrouw naar bed te gaan, hebben de vrouwenhandelaars ook Russische meisjes naar Bangkok gelokt. Ze worden tegen 3500 Bt per sessie aan rijke zakenlieden aangeboden.

De regering heeft zich gerealiseerd dat de verspreiding van de prostitutie een sterke stijging van het aantal aidsgevallen met zich brengt. In veel hospitalen ontbreekt het aan bedden om aidspatiënten op te nemen. In de gevangenis van Bangkok heeft men een speciale afdeling moeten openen voor gevangenen besmet met het aidsvirus. Op de 5000 gevangenen zijn er ongeveer 300 met het virus besmet [9]. De bestrijding van de prostitutie geschiedt op weinig efficiënte wijze. Tegen de eigenaars van de ontuchtthuizen wordt slechts zelden opgetreden. Die kopen de politie stelselmatig om en kunnen zo rustig hun exploitatie van de vrouwen voortzetten. Dit toont de zwakte van de Thaise regering en de verregaande corruptie in ambtenarij en politie aan.

Politiek in Thailand

Tot juni 1932 was Thailand een absoluut koninkrijk. Toen greep het leger de macht en dwong de koning een grondwet te aanvaarden die zijn politieke invloed bijna volledig uitschakelde. In 1935 trad de koning af en werd opgevolgd door de tienjarige prins Ananda Mahidol. Na zijn dood - in geheimzinnige omstandigheden - werd door de militairen zijn minderjarige broer Bhumibol Adulyadej in juni '48 op de troon gezet. De generaals schakelden elkaar regelmatig uit door staatsgrepen. Van 1932 tot 1980 waren er niet minder dan negen succesrijke staatsgrepen en werden dertien verschillende grondwetten afgekondigd. De jonge koning slaagde erin zich bij het volk populair te maken door het land rond te reizen en met de gewone mensen te pra-

ten. Geleidelijk moesten de militaire heersers meer met hem rekening houden. In de loop van de jaren '60 groeide er bovendien enige oppositie tegen het militaire bewind. Studenten, uitvoerenaars van vrije beroepen en zakenlieden vormden groeperingen, waaruit liberaal gerichte politieke partijen ontstonden [10].

Zolang de oorlog in Vietnam en daarna in Cambodja duurde, konden de militairen hun macht legitimeren door te wijzen op het gevaar voor communistische infiltratie. Nadat Vietnam zijn troepen uit Cambodja terugtrok en ten opzichte van de andere staten van Zuidoost Azië een vredelievende houding aannam, is dit veel moeilijker geworden.

Wankele coalities

Toen generaal Suchinda het leger in maart '92 op een studentenbetoging liet schieten, dwong de koning hem af te treden. De vorst stelde een overgangsregering aan die vrije verkiezingen uitschreef. Deze werden in september '92 gewonnen door de antimilitaristische partijen. Ze vormden een pro-Westerse regering. Dit betekent evenwel niet dat een grote politieke stabiliteit werd bereikt, want het is een coalitieregering met niet minder dan vier partijen. Niet alleen tussen deze partijen onderling, maar ook intern ontstaan regelmatig twisten over de verdeling van de bevoegdheden op regeringsniveau. Zo ontstond in de loop van februari 1994 een conflict tussen de eerste minister Chuan Leekpai van de Democratische partij (PDP) en de populaire gewezen burgemeester van Bangkok Chamlong Srimuang over het te voeren beleid. Srimuang, die de feitelijke leider is van de tweede belangrijkste regeringspartij, de Palang Dharma, verweet aan Chuan dat hij geen oog had voor de nood van de plattelandsbevolking. Hierdoor drijft hij, stelde Srimuang, de boeren in de armen van de pro-militaire politici. Die kopen de stemmen van de boeren met giften en met dienstverleningen [11].

Bij de gemeenteraadverkiezingen in Bangkok van begin maart '94 leden zowel de Democratische Partij als de Palang Dharma een nederlaag en het is twijfelachtig of de huidige coalitie kan standhouden [12].

Geen doctrines

Opvallend bij de politieke partijen is het gebrek aan een duidelijke doctrine. In feite draait alles rond enkele charismatische leiders. Zij verzamelen een aantal medewerkers en trachten van andermans moeilijkheden gebruik te maken om hun eigen populariteit te verhogen. Zowel in de pro-militaire als in de liberale partijen zijn er voor- en tegenstanders van de voortzetting van het huidige beleid. Dat is gericht op het aanwakken van de economische groei door het aantrekken van buitenlandse investeringen. Aan de sociale gevolgen van dit beleid wordt weinig aandacht besteed.

Het onbestendige karakter van de coalitieregeringen (in januari '94 werd een van de partijen die deel uitmaakte van de regering door de premier vervangen door een andere coalitiepartner) en hun gebrek aan een duidelijk programma belet ze op efficiënte wijze te regeren en de corruptie bij de ambtenaren uit te schakelen. Begin maart '94 beklagde de minister van handel er zich over dat hij een ambtenaar, tegen wie meerdere rechtsvervolgingen waren ingespannen, niet kon afzetten. Een commissie belast met de bescherming van de rechten van de ambtenaren verplichtte hem de betrokkene in dienst te houden. De minister vond dat deze commissie hem belette op te treden tegen corruptie. Hij vroeg aan zijn ministerie een medewerker toe te voegen om hem bij te staan in het opsporen en bestrijden van de omkoperij [13].

Geen sociaal of politiek bewustzijn

In die omstandigheden is het niet te verwonderen dat vele arme boeren en arbeiders het niet de moeite waard vinden om aan de verkiezingen deel te nemen. Ze zijn van oordeel dat ze met hun stem toch niets aan de situatie kunnen veranderen. Ze beschouwen de politiek als een terrein waar de politici, militairen, zakenlui en bureaucraten onder elkaar de lakens uitdelen. Van klassebewustzijn is er bij de grotendeels ongeschoolde arbeidersmassa's nog geen sprake. De meeste arbeiders vergapen zich aan de weelde van de nieuwe rijken. Ze dromen ervan ook eens rijk te worden. Het grote succes van de staatslosterij - langs de straten worden duizenden loten

verkocht - illustreert deze ingesteldheid.

Niettemin werden in enkele bedrijven vakbonden opgericht en hier en daar komen stakingen op gang om loonsverhogingen af te dwingen. Sommige ondernemers verwachten dat de vermindering van het geboortecijfer uiteindelijk zal leiden tot een loonstijging. Zij zijn ervan overtuigd dat investeringen in landen zoals Vietnam, kommunistisch China en Indonesië, waar de overbevolking de lonen laag houden, nodig zijn om dit te vermijden.

De toekomstige positie

In Zuidoost-Azië worden de Thaï's aanzien als opportunisten. Zolang Groot-Brittannië in dit werelddeel de lakens uitdeelde, steunden ze de Britten. Toen Japan in 1941 het land bezette, colaboreerden ze met de Japanners en verklaarden zelfs de oorlog aan Groot-Brittannië en de Verenigde Staten. Na de tweede wereldoorlog waren ze de grote vrienden van de Amerikanen en stuurden ze in 1950 een legerafdeling naar Zuid-Korea om er deel te nemen aan de strijd tegen Noord-Korea. Tijdens de Vietnamoorlog was de regering heftig anti-kommunist, maar nu Vietnam bereid is buitenlandse investeringen te aanvaarden wenst de Thaise regering dit kommunistisch land op te nemen in de AFTA (Asian Free Trade Association). Deze organisatie werd in 1993 door zes staten (Thailand, Singapore, de Maleise Federatie, Indonesië, de Filippijnen en Brunei) opgericht om hun onderlinge handelsbetrekkingen te liberaliseren.

Thaise zakenlieden willen niet alleen deelnemen aan voordelige investeringen in o.a. Vietnam; ze hopen ook dat Bangkok door de nabijheid van Vietnam uitgroeit tot het financiële centrum waar de nodige gelden worden verzameld om deze operaties te financieren. Daarom heeft de regering aan een vijftigtal Thaise en buitenlandse banken de toelating gegeven een hele reeks zgn. 'off-shore' financiële operaties uit te voeren. Hiermee wordt bedoeld dat ze leningen in het buitenland mogen afsluiten en deposito's van buitenlanders aanvaarden om die aan andere buitenlandse firma's te lenen of bij buitenlandse banken in deposito te plaatsen. De interesten die dergelijke 'out-out' operaties opleveren zijn vrij-

gesteld van elke belasting. Beleggingen in Thailand met uit het buitenland ontleende gelden (zgn. 'out-in' operaties) blijven onderworpen aan een voorheffing van 10 % op de opbrengst [14]. Zo wil de regering van Thailand voorkomen dat te veel buitenlandse fondsen in het land worden belegd; hetgeen tot inflatie kan leiden.

De Thaise regering heeft nog een ander plan om in Zuidoost-Azië een leidende rol te spelen. Thailand beschikt over een groot aantal stuwdammen voor de productie van elektriciteit door waterkracht. Samen vertegenwoordigen ze ongeveer 24 % van de globale beschikbare capaciteit van de elektriciteitscentrales. De overige stroom wordt voortgebracht door thermische centrales die worden gestookt met aardgas of bruinkolen waarvan de nodige voorraden, zij het in begrensde hoeveelheden, in Thailand zelf beschikbaar zijn [15]. Gezien de snelle industrialisatie bestaat echter het gevaar voor een tekort aan energie. In het nabije bergachtige Laos kan door de bouw van stuwdammen en elektrische centrales een grote massa energie gewonnen worden. Laos zou inzake de productie van energie het Koe-wei kunnen worden van Zuidoost Azië [16]. Thaise zakenlieden zouden dergelijke stuwdammen laten bouwen en dan energie uit Laos invoeren.

Gezien de Verenigde Staten hun handelsembargo ten opzichte van Vietnam op 3 februari '94 hebben opgeheven [17] en ook ten opzichte van Laos een welwillende houding aannemen is er nu geen hinderpaal meer voor de Wereldbank en de Aziatische Ontwikkelingsbank om grote leningen te verstrekken voor het realiseren van de nodige werken. Dit alles laat voorzien dat Thailand in de komende jaren een belangrijke rol zal vervullen bij de industrialisatie van Zuidoost-Azië. Dit verklaart waarom alle Westeuropese landen hun economische betrekkingen met Thailand trachten uit te breiden.

Welk beleid t.a.v. Thailand?

Zoals alle nieuwe industrielanden heeft Thailand een grote behoefte aan kapitaal. Niet alleen moet het voor zijn nijverheden heel wat machines aankopen, maar ook de infrastructuur moet uitgebreid en verbeterd worden. Ten opzichte

van zo'n land kan men twee vormen van economisch en handelsbeleid voeren.

Een eerste mogelijke optie bestaat erin dat men zich vooral bekommert om het lot van de armste bevolkingslagen. Dit houdt in dat men de ontwikkelingshulp hoofdzakelijk richt op verbetering van de landbouw- en veeteelttechnieken en het uitbreiden van de mogelijkheden tot medische verzorging en onderwijs. Inzake industriële projecten wordt ernaar gestreefd de regering van het betrokken land ertoe te dwingen sociale maatregelen te treffen (o.m. het invoeren van minimumlonen en van verzekering tegen ziekte en invaliditeit) door te dreigen met antidumpingrechten indien ze verwaarloost de levensvoorwaarden van de arbeidersklasse te verbeteren. Dergelijke politiek biedt aan de syndicale organisaties van de industrieel ontwikkelde landen het voordeel dat ze de uitwijking van arbeidsintensieve nijverheden naar landen als Thailand enigszins afremt.

Bij het afsluiten van de Uruguay-ronde werd voor het bestrijden van de sociale dumping niets concreets voorzien. Het is twijfelachtig dat zolang de meeste grote industriestaten worden geregeerd door conservatieve of neo-liberale partijen de syndicale organisaties de kans zullen krijgen om hun standpunt door te drukken.

De tweede optie houdt in dat men de industriële ontwikkeling van de betrokken nieuwe industriestaten aanwakkert door een deel van de ontwikkelingshulp te gebruiken voor het subsidiëren van industriële projecten. Dit leidt echter gemakkelijk tot een ongezonde concurrentie onder de grote industriële concerns uit de diverse industriestaten. Onder druk van de Verenigde Staten zijn de meeste industriestaten uiteindelijk overeengekomen om subsidiëring van dergelijke projecten beperkt te houden en alzo de ontwikkeling van een ongezonde mededinging te vermijden. België eerbiedigt de door de OESO ontwikkelde reglementering. De export van uitrustingsgoederen wordt slechts gesubsidieerd uit ontwikkelingshulp indien de betrokken Belgische firma zich in een positie van mededinging bevindt met een andere buitenlandse firma die overheidssubsidies geniet. Daarenboven draagt de subsidie ten laste van de ontwikke-

lingshulp maximaal 10 % van de koopsom en wordt slechts toegekend voor het betalen van de vooropleiding van het personeel dat het betrokken materieel moet bedienen.

Deze reglementering is niet van aard de export van Belgische uitrustingsgoederen naar Thailand te bevorderen, maar vormt een garantie tegen het misbruiken van ontwikkelingshulp voor het kunstmatig in leven houden van nijverheden die niet in staat zijn onder normale voorwaarden hun produkten op de internationale markten te commercialiseren. Ze belet trouwens niet dat de Belgische export van industrieproducten (vooral diamant, machines, elektrische apparaten en scheikundige produkten) naar Thailand snel toeneemt. In 1993 bedroeg de export van de BLEU naar Thailand 20,3 miljard fr. of 0,54 % van de globale export van de BLEU. Dit is niet denderend, maar toch 56 % meer dan in 1992, toen de export naar Thailand een inzinking kende als gevolg van het invoeren van een BTW-recht van 7 % op de diamantimport [18].

De handelsvertegenwoordiging van Vlaanderen in Bangkok voorziet dat meer en meer Belgische bedrijven van genotsartikelen (bv. van pralines) en luxeproducten hun export naar Thailand zullen uitbreiden. De welvarende middenstand vraagt naar westerse produkten waarvan de kwaliteit meestal beter is dan die van de binnenlandse goederen. Dit verantwoordt een politiek van voorzichtige uitbreiding van de humanitaire ontwikkelingshulp. Op dit ogenblik is die hulp zeer gering. Ze omvat een project voor vis- en veeteelt in Noordoost-Thailand en één voor rasverbetering van varkens in de nabijheid van Bangkok, alsook een project voor diëtvoeding van zieken en voor verbetering van het technisch onderwijs. Enige uitbreiding van deze hulp, die op het arme platteland volledig is verantwoord, is niet in zicht. Integendeel het ministerie van ontwikkelingssamenwerking voorziet een geleidelijke afbouw ten voordele van de *hulp aan armere gebieden in Zuidoost-Azië*. Blijkbaar slurpt de Belgische hulp aan Afrikaanse landen (vooral Rwanda, Burundi en Zaïre) een te groot deel van de beschikbare middelen op. Men moet zich afvragen of het zin heeft ontwikkelingshulp te verlenen aan landen waar politieke

troebelen de economie regelmatig ontwrichten. Is het niet beter de levensstandaard van bevolkingen, die in de toekomst belangrijke afnemers van onze produkten kunnen worden, te bevorderen ?

Ik dank prof. R. Doorn van de RUG en de heer R. De Beaune, directeur bij het ABOS, voor de verstrekte inlichtingen in verband met de Belgische ontwikkelingshulp aan Thailand.

- [1] Chia Siow Yue, Foreign Direct Investment in Asian Economies, *Asia Development Review*, Asian Development Bank, 1993, nr. 1, blz. 64.
- [2] Economic Indicators of Thailand, Bangkok Bank, *Monthly Review*, oktober 1993, blz. 32.
- [3] Thailand 1993, *Länderbericht*, Statistisches Bundesamt, Wiesbaden, 1993, blz. 28.
- [4] Ibidem, blz. 29.
- [5] W. Barnes, Middle classes back Thai unit trusts, *Financial Times*, 25 april 1994, blz. 14.
- [6] M. Potapohn, Academic pushes spread of health care, *The Nation*, 22 februari 1994, blz. B3.
- [7] M. Sakboon, The Phuket Brothel Tragedy ten Years after, *The Nation*, 20 februari 1994, blz. A9.
- [8] Sex Industry still thriving despite Crackdown Pledge, *The Nation*, 23 februari 1994, blz. A5.
- [9] Bt 28 m Building to house Aids Sufferers, *The Nation*, 23 februari 1994, blz. A4.
- [10] S. Masrikrod, Emerging Patterns of Political Leadership in Thailand, *Contemporary Southeast Asia*, juni 1993, nr. 1, blz. 80-97.
- [11] S. Suthassanachinda, People fed-up with Chuan and Chamlong, *The Nation*, 1 maart 1994, blz. A6.
- [12] Leaders insist PDP is staying in Coalition, *The Nation*, 7 maart 1994, blz. A1.
- [13] Uthai blasts 'Empire' of Bureaucracy Chiefs, *The Nation*, 4 maart 1994, blz. 1.
- [14] T. Chaturongkul, BIBF: Essence and Impacts, Bangkok Bank, *Monthly Review*, september 1992, blz. 7-8.
- [15] Thailand 1993, op. cit., blz. 73.
- [16] The Kuwait of Southeast Asia? *The Nation*, 4 maart 1994, blz. A7.
- [17] ABN-AMRO Bank, *Business Supporter*, 1 maart 1994, blz. 6.
- [18] De belangrijkste markten van de BLEU in 1992, *Analyse 1993*, Berichten over de Buitenlandse Handel, Belgische Dienst van de Buitenlandse Handel, juni 1993, blz. 67 en inlichtingen verstrekt door de Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel.